

DESTINUL TRAGIC AL CONSĂTENILOR NEMȚENI N. DĂSCĂLESCU ȘI V. MITREA – GENERALI ÎN ARMATA REGALĂ ROMÂNĂ

Ștefan NEGREA¹

stnegrea@yahoo.com

ABSTRACT: The author presents the lives and military careers of two brave generals in the Romanian Army, Nicolae Dăscălescu (1884–1969) and Vasile Mitrea (1884–1950), with emphasis on the significant roles they played during the Second World War (1939–1945). The article brings evidence for the tragic destinies of the two generals who, upon returning from war to their home country, were subject to great injustice. As Romania was being sovietized, the two army generals were marginalized, dishonoured and sent to Communist prisons. Sons of peasants from the same village, school mates, and later on brilliant generals in the Romanian Royal Army, Dăscălescu and Mitrea had an inglorious end. General Vasile Mitrea, who took part in the National Resistance Movement after August 23, 1944, was trialed and sentenced to incarceration in the Jilava prison, where he passed away in 1950. Upon returning from war to his native village of Căciulești, General Nicolae Dăscălescu, also called the „soldier general”, worked as a farmer while being continuously called to justice for trials he eventually won. Ultimately in 1951, he was incarcerated in the Jilava prison, only to be released in two years’ time for lack of conclusive evidence. He then settled in Piatra Neamț, where he died in 1969 and was buried with military honours in the Eternitatea cemetery. On the 125th commemoration of their birth, professor Ioan Mitrea, their biographer, published an article in the *Zargidava* journal (no. VIII/ 2009), This paper is based upon the aforementioned article and the recollections of Ștefan Negrea.

KEYWORDS: Generals N. Dăscălescu and V. Mitrea, the Second World War, oppression and imprisonment in Jilava, the tragic end of the two heroic generals

Introducere

Ce legătură am, eu cercetător biolog și scriitor *non fiction*, cu generalii de armată? Simplu: de când eram copil și mai ales în timpul ultimului

1 Dr. în biologie; cercetător științific principal I la Institutul de Speologie „Emil Racoviță” al Academiei Române; membru titular al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române; *Academician for life of the American Biographical Institute (USA)*.

Război Mondial, l-am auzit pe tata despre generalii Dăscălescu și Mitrea din satul Căciulești și despre faptele lor de arme. Gura Văii, satul meu natal și cu o școală cu patru clase, preluată de tânăra pereche de învățători, soții Trifan, de la bătrânul și severul învățător Teofănescu, era cel mai mare și mai vechi sat iar Căciuleștii cel mai nou sat. Fiind însă cel mai aproape de șoseaua Roman- Piatra Neamț, Căciuleștii au fost aleși pentru primăria comunei. Mai avea și avantajul unei mori puse în mișcare de râul Cracău, afluent stâng al Bistriței.

Aici în satul Căciulești ne spune Ioan Mitrea, biograful strămoșilor săi, s-au născut, în 1884, doi copii în casele a doi vecini: Neculai Dascălu și Vasile Mitrea – viitorii generali, care vor avea o soartă comună. Textul de față este prilejuit și de împlinirea a 130 de ani de la nașterea celor doi generali ai armatei regale române.

Viața lui N. Dăscălescu și V. Mitrea până la al doilea Război Mondial

Viața celor doi viitori eroi este savant expusă în articolul lui Ioan Mitrea din „Zargidava”, nr. VIII din 2009. Eu voi pune doar accente pe unele aspecte semnificative din viața lor. Amplasarea satului Căciulești, în funcție de descoperirea celebrului vas-suport „Hora de la Frumușica” de către preotul-arheolog C. Matasă, în situl eneolitic cu același nume, trădează pe istoricul arheolog Ioan Mitrea și valoarea de document a articolului său. Să luăm deci aminte și să-i cinstim deopotrivă pe eroi și pe cei care le scot faptele în evidență, răsplătite de patria lor cu moartea. Dar să punctăm faptele.

Mezinul familiei Ioniță și Catinca Dascălu (cu numele modificat la școala primară în Nicolae Dăscălescu) s-a născut la 16 iunie 1884 iar în familia vecinilor Gheorghe și Maria Mitrea s-a născut la 3 iulie 1884 primul lor copil botezat Vasile. Fiind vecini, cei doi copii se jucau împreună și tot împreună au fost dați la școala primară din satul apropiat, Gura Văii, pe care au terminat-o la noua școală, înființată în satul natal. Dacă la Gura Văii au învățat cu „domnul Teofănescu”, la Căciulești l-au avut pe părintele Grosu, la fel de sever.

Mai departe au mers la Piatra Neamț, în „cioareci” și opinci, unde timp de opt ani au fost elevi la renumitul liceu înființat de Calistrat Hogaș și „Tata Negrea”, rudă cu mine născut la Gura Văii, satul meu natal. La 1 septembrie 1906, cei doi pui de țăran, deveniți flăcăi, s-au înscris la Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu din București, pe care au terminat-o în

1908, clasați printre primii. Aici, ei au primit prima lor decorație numită „Medalia jubiliară Carol I”. Cei doi sublocotenenți se despărțeau pentru prima dată în viața lor, prin repartiție: Dăscălescu la Regimentul 8 artilerie din Roman iar Mitrea la Regimentul 4 artilerie din Bacău.

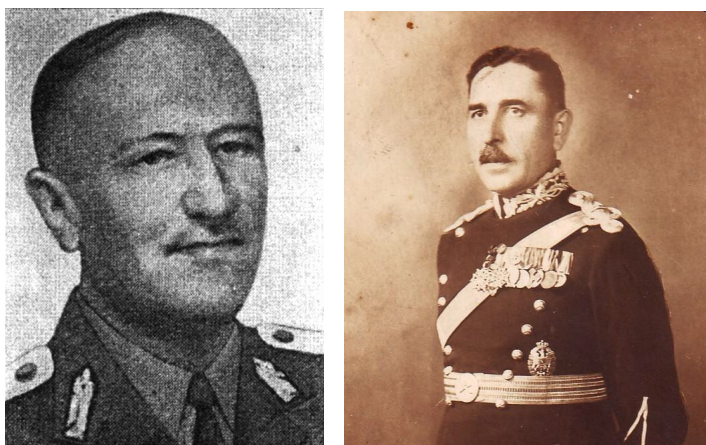

Foto: Generalul N. Dăscălescu (1884–1969) – stânga; Generalul V. Mitrea (1884–1950) – dreapta (fotografii din arhiva personală a profesorului Ioan Mitrea)

În 1913, sublocotenenții noștri au participat la campania militară din Bulgaria, unde au primit decorații. În primul Război mondial au luat parte la lupte, au primit mai multe decorații și au fost avansați la gradul de maior. Nicolae Dăscălescu a participat la numeroase misiuni, devenind „imaginea virtuților ostășești”. De altfel, întreaga sa activitate a fost dăruită vieții de militar. N-a împărțit-o nici măcar cu o femeie pentru că „unei soții de ofițer, soțul trebuie să-i acorde mult timp. Ea trebuie să fie dusă la operă, la teatru, la cercurile militare și la vizitele dintre ofițeri. Eu nu am timp de așa ceva (...). Dacă mă căsătoream, fie că neglijam armata, fie soția. Eu n-am vrut să neglijez armata, al cărui soldat voi rămâne până voi muri”. Într-adevăr, a rămas celibatar, vegetarian convins, cu credință în Dumnezeu, cu grijă de viața ostașilor în subordine. De unde și supranumele de „generalul soldat”.

În perioada interbelică a fost avansat treptat până la gradul de general maior a condus temporar școli militare, predând, printre altele Istoria Românilor și Tactica artileriei, pentru ca în ajunul ultimului Război Mondial să fie numit comandantul Diviziei 25 Infanterie. Dar consăteanul său, Vasile Mitrea cea făcut în aceeași perioadă? După ce a participat la

primul Război Mondial și a primit numeroase medalii și decorații, a fost avansat până la gradul de general maior în 1937, a condus Școala de Ofițeri de Artilerie și Școala Specială de Artilerie, a elaborat manuale pentru în vâtmântul militar etc.

Perioada celui de al doilea Război Mondial (1939–1945)

A venit și al doilea Război Mondial. Generalul N. Dăscălescu a fost permanent la datorie cu ostașii săi, întâi spre Răsărit, apoi spre Apus, cu gradul de general locotenent. De menționat crâncena bătălie de la Țiganca, concepută de el și care a deschis drumul spre eliberarea întregii Basarabii. Vitejia sa și a ostașilor săi a fost răsplătită de generalul Ion Antonescu care și-a desprins de pe tunica sa Crucea Ordinului „Mihai Viteazul” și l-a decorat pe bravul general de divizie N. Dăscălescu. Regele Mihai I l-a decorat, puțin după aceea, la 22 septembrie 1941, cu Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a-III-a. Doi ani mai târziu, în ianuarie 1943, după ce ajunsese dincolo de Cotul Donului, în Stepa Calmucă, și-a întors Corpul 2 de Armată spre Galați. Ziua de 23 august 1944 l-a găsit pe litoralul Mării Negre între Constanța și Mangalia. La 29 august, trupele sovietice intrau în Constanța. Mareșalul Stalin l-a preluat pe N. Dăscălescu pentru frontul de vest, numindu-l „Comandantul armatei de colaborare” – în realitate fiind vorba de „Armata 3 Română”. Astfel, încetându-se războiul împotriva Uniunii Sovietice, s-a trecut la lupta împotriva Coaliției Germane, pentru restaurarea independenței și suveranității României asupra Transilvaniei, parțial dată Ungariei de către Hitler. În aceste luni de lupte îndârjite generalul Dăscălescu, în fruntea Corpului 2 de Armată, a participat la luptele din Transilvania, apoi, trecând peste Tisa, la eliberarea Cehoslovaciei, înregistrând victorie după victorie, fiind citat prin „Ordinul de zi” de generalii sovietici în frunte cu Stalin. După capitularea necondiționată a Germaniei lui Hitler, la 9 mai 1945, unități ale Armatei a4-a a lui Dăscălescu au continuat acțiunea pentru lichidarea unor unități germane care opuneau rezistență. Cu aceasta s-a încheiat războiul pentru neânfricatul și neânvinsul general român „aflat la apogeul carierei și gloriei militare”, cum se exprimă admirativ biograful său, istoricul Ioan Mitrea. Același biograf preia în lucrarea sa din „Zargidava”, opinia confratelui său, istoricul F. Constantiniu, după care în ultimul Război Mondial s-au remarcat „trei mari comandanți militari: generalul Nicolae Dăscălescu (1884–1969), mareșalul Rodion Malinovski (1898–1967) și generalul Dwight Eisenhower (1890–1969)”. Devotamentul

și competența lor – conchide istoricul Constantiniu – „a asigurat celor trei un loc de cinste în istoria celui de al doilea Război Mondial. Ei și-au făcut exemplar datoria față de popoarele lor și umanitate”. Frumos exprimat!

Se cuvine, subliniază Ioan Mitrea în lucrarea citată – care stă la baza prezentului articol – să se refere și la activitatea generalului V. Mitrea din aceeași perioadă (1939–1945). Să punțez și eu. Ioan Mitrea remarcă implicarea generalului Mitrea în mai multe evenimente importante. Menționăm două dintre ele. Declanșarea războiului l-a prins la comanda unei unități de artilerie. La 28 iunie 1940 era la Cernăuți ca reprezentant al guvernului român, pentru a reproșa generalului sovietic nerespectarea ritmului de înaintare a trupelor în Bucovina. Pentru talentul său diplomatic a fost propus să fie avansat comandant de Divizie. Deși această propunere a fost făcută de mai multe ori nu s-a realizat.

Alt eveniment în care a fost implicat este legat de înăbușirea rebeliunii legionare din ianuarie 1941. Concret, Ion Antonescu l-a înlocuit pe legionarul Radu Mironovici din funcția de prefect al Poliției Capitalei cu generalul V. Mitrea. Fiind înlocuit peste câteva zile cu alt general, el și-a dat demisia din cadrele active ale armatei, dar la 29 iunie 1941 a fost mobilizat la Divizia a-8-a Infanterie. În această calitate și-a condus ostașii în luptele de la Odessa, fiind decorat cu Crucea de fier germană. La 30 noiembrie 1941 a fost trecut la Corpul Teritorial București, unde a rămas până la sfârșitul Războiului.

Perioada postbelică a celor doi generali

După război bravii generali ai Armatei Române au suportat persecuția regimului comunist instaurat de sovietici. Ei au fost marginalizați, batjocoriți și aruncați în temnițele pline de deținuți politici. Să vedem ce li s-a întâmplat eroilor noștri.

Imediat după 23 august 1944 – relatează Ioan Mitrea în lucrarea sa din revista „Zargidava” – generalul de brigadă V. Mitrea a fost implicat în Mișcarea Națională de Rezistență, având ca scop lupta împotriva comunității și sovietizării României. Împreună cu generalul Coroamă, el trebuia să organizeze Mișcarea Națională de Rezistență Armată pe teritoriul Moldovei. La 3 mai 1946, aceasta a fost denunțată și cei care nu au reușit să fugă, au fost arestați și acuzați de „participarea la complotare între distrugerea statului și omisiunea denunțării complotului”, la 18 noiembrie 1946 au fost judecați 55 inculpați arestați și 35 în contumacie. Încarcerarea

s-a făcut în etape. Generalul V. Mitrea a fost încarcerat la Jilava, unde a și murit în aprilie 1950, la 66 de ani.

După război, generalul de corp de armată Nicolae Dăscălescu s-a întors în țară cu lădița de lemn tradițională militarilor. Mai întâi a stat la București, părăsit de toți, în timp ce la 9 iunie 1945 unitățile Armatei a 4-a Române, condusă de el în război, au defilat la Brno, apoi au trecut pe sub Arcul de Triumf la București – subliniază contrastul Ioan Mitrea în lucrarea sa. Abia în luna septembrie s-a întors la Căciulești, unde trăia unul din frații săi mai mari în casa părintească. Aici a lucrat pe cele șapte hectare ale familiei, mergând la arat, la păscut vitele pe islaz alături de țărani, a dat cotele la stat etc. Din noiembrie 1945, generalul a început să fie implicat în procese, la 9 septembrie 1946, i s-au pus bunurile sub sechestru fiind declarat criminal de război. Deși Curtea de Apel și apoi Curtea de Casație din București au constatat nevinovăția lui, în noiembrie 1951 a fost ridicat și închis la Jilava. După doi ani de detenție, Procuratura Generală l-a acuzat din nou de crime de război. La proces însă s-a constatat că nu există probe concludente și, la 3 noiembrie 1955, s-a dispus eliberarea imediată și încetarea urmăririi penale. La 8 octombrie 1955 a revenit acasă, dar s-a stabilit la Piatra Neamț. Tot mai bolnav ca urmare a gerurilor grele din Europa și mai ales a anilor de închisoare la Jilava, până la urmă reumatismul l-a doborât. Adânc jignit, a refuzat consecvent participarea la aniversări militare, să-și scrie memoriile, să acorde interviuri. Moș Culiță, cum îi spuneau apropiații, a murit în somn la 28 septembrie 1969, la vârsta de 85 de ani. A fost îngropat în cimitirul „Eternitatea”, cunoscut de locuitori sub numele de „Borzoghian”, cu onoruri militare. La împlinirea a 125 de ani de la nașterea celor doi generali, biograful lor, istoricul Ioan Mitrea, a publicat o sinteză foarte reușită documentar și literar în revista „Zargidava” (nr. VIII din 2009). Redăm finalul articolului său:

„Cei doi fii de țărani, consăteni, colegi de generație, de școală, carieră militară și destin, ajunși generali ai Armatei Regale Române, rămân pilde demne de admirat și urmat, exemple de muncă tenace, de voință, de comportament, de patriotism și dăruire totală în slujba interesului național. Să ne plecăm cu venerație în fața memoriei lor, a faptelor lor și a mormintelor lor, reamintindune și acum cuvintele rostite de Vasile Pârvan: «Oameni noi, înflorind în marea lumină a vieții, se pleacă cu reculegere spre pământul unde dorm oamenii vechi, din tăria cărora au crescut ei, oamenii noi, ca florile nouă din pulbrea florilor vechi»”.